

Kulturdepartementet
Remissvar Ku2018/01470/KO
111 51 Stockholm

Svar på remiss: Barns och ungas läsning. Ett ansvar för hela samhället. SOU 2018:57

Kungliga biblioteket (KB) har beretts tillfälle att yttra sig över slutbetänkandet *Barns och ungas läsning – ett ansvar för hela samhället*.

KB stödjer i huvudsak delegationens förslag och bedömningar i rapporten. KB lyfter i yttrandet fram skolbibliotekens betydelse som en resurs med uppdrag att främja och utveckla barns och ungas läsning. Skolbibliotek finns också ofta nära barn och unga och bör användas och integreras i en samverkan som syftar till läsfrämjande utveckling. Skolbiblioteken bör därför få en stärkt roll i de olika förslagen.

KB:s kommentarer till förslagen och bedömningarna

3.6 Förslag och bedömningar gällande små barns språkutveckling

KB instämmer i delegationens förslag om att det ska framgå av läroplanen för förskolan att förskolan ska sträva efter att utveckla barnens intresse för litteratur och att Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram stödmaterial för att stärka litteraturens ställning i det dagliga arbetet i förskolan. Samtidigt vill vi poängtera vikten av att medieförsörjningen till förskolorna stärks så att en mer likvärdig och utökad tillgång till medier blir möjlig. Idag är det främst genom institutionslån och depositioner från folkbiblioteken som förskolorna får tillgång till ett varierat utbud av medier.

4.6 Bedömningar gällande läsning i skolan

KB instämmer i delegationens bedömning att Läslyftet bör löpa över tid och kontinuerligt uppdateras. Vi vill dock betona att huvudmännen inte

bara bör verka för en långsiktigt hållbar kompetens för lärare inom allt från läsinlärning, till läsutveckling och litteraturundervisning, utan att också skolbibliotekarier ska inkluderas i satsningen. Insatserna bör utformas på så sätt att lärare och skolbibliotekarier ges den kompetens och de verktyg som de behöver för att de ska kunna möta alla elevers olika förutsättningar och behov.

5.8 Förslag gällande skolbibliotek och läsning

KB instämmer i delegationens förslag att frågan om bemannade skolbibliotek ska utredas och att vad en skolbiblioteksverksamhet är ska definieras på förordningsnivå. Skolbiblioteket har en viktig pedagogisk uppgift att fylla i elevers lärande och utveckling, både när det gäller den språkliga förmågan och den digitala kompetensen. Vi vill betona att skolbiblioteket även är en pedagogisk resurs för lärare. Skolbiblioteken har således ett dubbelt uppdrag som kan jämföras med sjukhusbiblioteken, vars uppdrag är att stödja både vårdpersonal och patienter. Samtidigt vill vi påpeka att det av många huvudmän och rektorer efterfrågas riktlinjer över de funktioner och medier som skolbiblioteksverksamheten bör ha, en slags miniminivå.

6.6 Förslag och bedömningar gällande fritidshem

KB instämmer i delegationens förslag om att det i läroplanen ska framgå att fritidshemmet ska stimulera till läsning. Samtidigt vill vi understryka att skolbiblioteken bör få en stärkt roll i sammanhanget (bemanning och utökade öppettider) och ges möjligheter att stödja fritidshemmens personal och elever med att arbeta med såväl språk- och läsutveckling samt med läsning generellt och med digital läsning i synnerhet. Som ett komplement till de prioriteringar som delegationen föreslår inom ramen för statsbidraget för läs- och litteraturfrämjande insatser föreslår vi därför även en utökad satsning på att möjliggöra personalförstärkningar på skolbibliotek.

7.4 Förslag och bedömning gällande läsning på lov

KB instämmer i delegationens förslag om att det är mycket viktigt att det bör erbjudas läsfrämjande verksamhet under lovtid, men ifrågasätter om detta bör göras med hjälp av flera aktörer inom ramen för projekt eller försöksverksamhet. Det kan finnas många vinster i att istället resursstärka den redan befintliga skolbiblioteksverksamheten som ofta finns i direkt närhet av fritidshemmen och där det finns personal som

barnen är i god kontakt med. Det skulle också innebära att strukturen för verksamheten finns kvar utan att nya medel behöver äskas år för år.

8.7 Förslag och bedömning gällande bibliotek och läsfrämjande

KB instämmer i delegationens förslag om ett nationellt läsfrämjandelyft men vill tillägga att läslyftet även bör ha möjlighet till att omfatta personal på skolbiblioteken. Likväl bör kommunernas ansvar för kompetensutveckling stärkas även för skolbibliotekarier.

9.4 Bedömningar gällande läsande förebilder

KB stödjer delegationens bedömning gällande läsande förebilder och framhåller särskilt skolbibliotekspersonalens roll i läsfrämjande insatser. Det ligger i skolbibliotekspersonalens uppgifter att hjälpa elever att välja nivåanpassad läsning för fritiden (utöver skolarbetet) samt stötta elever med behov av anpassade hjälpmedel som talböcker mm. Skolbibliotekspersonalen hjälper även lärare att välja nivåanpassad läsning till eleverna. Utöver skolbibliotekarier är även all övrig personal på skolor (som lärare, specialpedagoger, fritidspersonal m fl) vuxna personer som finns i barns och ungas dagliga miljö och därför borde nyttjas som läsande förebilder.

10.3 Bedömning gällande uppföljning av barns och ungas läsning

KB stödjer delegationens bedömning gällande uppföljning av barns och ungas läsning och förtydligar att KB:s bidrag i sammanhanget är att identifiera utvecklingsområden utifrån den officiella biblioteksstatistiken och uppföljningen av biblioteksplanerna.

10.5 Förslag gällande samverkan kring barns och ungas läsning

KB stödjer delegationens förslag om samverkan kring barns och ungas läsning och framhåller särskilt att skolbiblioteken är en resurs som finns nära barn och unga och som bör användas och integreras i en samverkan som syftar till att främja och utveckla barns och ungas läsning. Vid upprättande av ett läsråd bör således skolbiblioteken få en särskilt utpekad roll.

11.3 Uppföljningar som leder till utveckling

KB ställer sig bakom delegationens förslag att KB får uppdraget att i samverkan med Kulturrådet årligen rapportera identifierade

utvecklingsområden till regeringen utifrån den officiella biblioteksstatistiken och uppföljningen av biblioteksplanerna.

Angående delegationens fråga kring den otydlighet som råder mellan olika myndigheter inom biblioteksväsendet när det gäller ansvar och roller inom det läsfrämjande arbetet riktat till barn och unga, så vill vi förtydliga att KB inom ramen för uppdraget att följa upp biblioteksplaner särskilt undersöker hur Bibliotekslagens paragraf åtta återspeglas i biblioteksplanerna. KB gör även andra uppföljningar och kartläggningar inom uppdraget att utöva nationell överblick och att främja samverkan inom biblioteksväsendet.

11.5 Barns och ungas läsintresse och den digitala tekniken

KB instämmer i delegationens förslag om att en satsning på digitalt läsande bör gå hand i hand med det traditionella läsandet och att det traditionella läsandet bör ha ett fortsatt stort utrymme i det läsfrämjande arbetet i och utanför skolan. Digital läsning förutsätter dock att tillgången till e-medier är likvärdig på skolbiblioteken i landet, vilket tyvärr inte är fallet. KB framhåller att skolbibliotekens tjänster kring digitala böcker (även läromedel och kurslitteratur) och annan informationsförsörjning behöver vidareutvecklas snabbare och med mer kraft än vad som är möjligt med nuvarande decentraliserade kommun-/regionbaserade organisation.

12.2.1 Staten

KB stödjer delegationens förslag om att utreda bemannade skolbibliotek och kan även vara en samverkande part kring frågan.

Beslut i detta ärende har fattats av biträdande riksbibliotekarie Lars Ilshammar efter handläggning av Cecilia Ranemo och Marja Haapalainen.

Lars Ilshammar
Biträdande riksbibliotekarie

Cecilia Ranemo
Marja Haapalainen
Handläggare